

Ideas on Liberty. Training in Freedom.

Friedrich Naumann
Stiftung

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi
(ATAUM)

Avrupa Birliği Müktesebatına
Türk Bakanlıklarının Uyum Çalışmaları Çerçevesinde
"İçişleri Bakanlığı Müktesabat Uyum Çalışmaları"
Paneli

Yayına Hazırlayan
Dr. Kaya UYSAL

27 Aralık 2002

Ideas on Liberty. Training in Freedom.

Friedrich Naumann
Stiftung

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
AVRUPA TOPLULUKLARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ
(ATAUM)

Avrupa Birliği Müktesebatına
Türk Bakanlıklarının Uyum Çalışmaları Çerçevesinde
“İçişleri Bakanlığı Müktesabat Uyum Çalışmaları”

Paneli

Yayına Hazırlayan:
Dr. Kaya UYSAL

27 Aralık 2002

Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Yayımları

ISBN :975-482-660-9

Editör

Yrd.Doç.Dr. M.Nail Aklan

Editör Yardımcısı

Dr. Metin ÖZUĞURLU

Genel Yayın Koordinatörü

Uzm. Elçin ÇİĞNER CENGİZ

Ankara Üniversitesi Basımevi • 2004

www.ankara.edu.tr

İÇİNDEKİLER

Açılış Konuşması:

Yrd.Doç.Dr. Nail ALKAN, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler
Fakültesi Öğretim Üyesi, ATAUM Müdürü 1

Panel Konuşmaları:

Prof.Dr. Maksut MUMCUOĞLU, Ankara Üniversitesi Hukuk
Fakültesi, Öğretim Üyesi, Panel Yöneticisi 3

Muammer TÜRKER, İçişleri Bakanlığı, Dış İlişkiler ve
AB Kordinasyon Daire Başkanı, Panelist 9

Prof.Dr. Maksut MUMCUOĞLU, Panel Yöneticisi 19

Yrd.Doç.Dr. Mehmet ÖZCAN, Polis Akademisi,
Öğretim Üyesi, Panelist 21

Prof.Dr. Maksut MUMCUOĞLU, Panel Yöneticisi 31

Barçın YİNANÇ, TV8 Diploması Muhabiri, Panelist 33

unsuru, ama aynı zamanda, insan haklarının korunması açısından da zorunlu bir ögedir. Ama bu ögenin özellikle ilk yönü, ilk parametresi, yurttaşların özgürlükleri açısından, hakları açısından daha büyük önem arz etmiştir.

Batıda 19.yy.dan itibaren başlayan ve bize de sıçrayan Anayasacılık hareketleri sonunda, insan hakları, bu modern leviatanın, bu modern ejderhanın sınırsız gücünü sınırlandırmak bakımından, hep bir araç olarak düşünülmüştür. Hukukta güçler ayrılığı gibi hukuk teknikleri yanında, insan hakları da modern anayasaların ayrılmaz içsel blokunu oluşturmuştur.

Türkiye’de hepimizin bildiği gibi, 19.yüzyılın ortalarından itibaren, gerek kendi iç düzenini modernleştirmek, gerekse Avrupa’ya ayak uydurmak bakımından, insan hakları alanındaki gelişmeleri izlemeye çalışmıştır. Sadece bir hatırlatma bakımından söylüyorum. Bunu 1839’daki Tanzimat Fermanı’ndan başlatmamız yanlış olmaz. 1839’a kadar, sadece bir noktaya dikkatinizi çekeyim.

Kamu bürokrasisi diyebileceğimiz, bürokrasinin başında bulunan Sadrazamın yaşam hakkı bile, Padişahın iki dudağının arasından çıkacak söze bağlıydı. Yani Osmanlı kamu hukuku mevzuatında bulunan, siyasetten katil müessesesiyle, Padişah, Şeyhülislamdan icazet almak suretiyle Sadrazamın başını vurduğu gibi, onun malını mülkünü de müsadere edebilirdi.

Tanzimat Fermanı bu açıdan önemlidir. Tebaanın can, ırz, mal dokunulmazlığını sağlamak, tebaanın hiçbir din ayırımı gözetmeksizin kişisel güvenliğini sağlamak. Yalnız bu, tabii modern anayasalara benzemez. Gerçi maddi bakımdan anayasa niteliği taşısa da şekil olarak bir anayasa değildir.

Tanzimat Fermanı’ndan sonra, bugünkünü andıran renkler, tonlar taşıyan Islahat Fermanı yapıldı. Osmanlı İmparatorluğu Avrupa Konferansı’na kabul edilmek için, hukukunu, özellikle kamu hukukunu, o günün Avrupa devletleri düzeyine çıkarmayı vaat etmiştir. Islahat Fermanı bu konuda, müslim gayrimüslim ayırımı yapmaksızın bütün tebaaya eşit kamu hakları tanınmasını içermektedir. Gene Padişahın tek taraflı bir fermanıdır.

Bundan sonra 1876 Anayasasına geliyoruz. Artık hem maddi hem şekil olarak bir Anaysa olgusuyla karşı karşıyayız. Burada Osmanlı tebaasının hukuku ammesi başlığı altında, oldukça ayrıntılı bir şekilde ve o

günkü haklar kataloğuna hemen hemen tekabül edecek ölçüde, insan hakları dediğimiz hakların, özellikler klasik kişi haklarını ilgilendirenlerin düzenlediğini görüyoruz.

Arkasından 1909 Anayasa değişiklikleri gelir. Bunların fazla üzerinde durmayacağım.

1924 Anayasası, daha açık bir vurgulamayla, insan haklarının, negatif statü hakları veya klasik kişi hakları dediğimiz haklarla siyasi hakları özlü bir şekilde sıralamıştır.

Ama, asıl modern Dünya ile bütünleşmek bakımından, 1961 Anayasasının gerçek bir aşama oluşturduğunu söylemeliyiz. 1924 Anayasasında, kişi hak ve özgürlüklerini sağlamak bakımından bulunmayan birtakım kurumlar gelmiş ve bu haklar güvenceye bağlanmıştır. Bu hakların ihlali halinde uygulanacak yaptırımlar gösterilmiştir. Kısaca bunu, yargısal denetim mekanizmasının kurulması ve hakların ayrıntılı bir şekilde tanımlanması olarak gösterebiliriz.

1982 Anayasası, çeşitli yalpalamalardan sonra yavaşça modern Dünya ile tekrar birleşme bütünleşme yolunda değişiklikleri gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bu tabii, belli bir anda toplumdaki dengelerin, toplumun dış alemle, özellikle Avrupa ile ilişkilerinin kaçınılmaz bir sonucudur. Zaten 150 yıllık tarihimize baktığımızda, gördüğümüz budur.

İzninizle şu noktayı belirtmek istiyorum. Özellikle 1961 Anayasasından bu yana, Türkiye’de hukuk alanında yapılan işler önemlidir. Bunları önemsemeliyiz. Hele 1961 Anayasasında getirilen bir hükümlerle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin iç hukukumuzun bir parçası olması ki, bu 1954 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde bir kanunla uygun bulunmuştu. Ama Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bir kanun niteliği taşımasına rağmen, uzun süre uykuda kalmıştır. Bunun dar bir öğreti çevresi dışında, ne yönetenlerce ne de yönetilenlerce farkında olduğu kesinlikle söylenemez. Oysa bu çok önemlidir. Türkiye Cumhuriyetinin tarihinde de, insan haklarının bu ülkedeki gelişiminde de çok büyük bir aşamaydı.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin iç hukukun bir parçası haline gelmesiyle, hele uluslararası anlaşmalara ilişkin hükümlerde, usulüne göre onaylanmış uluslararası anlaşmaların kanun hükmünde olduğu ve bunlar aleyhinde Anayasa Mahkemesinde dava açılmayacağı hükmü getirildikten sonra, insan hakları açısından daha güvenceli bir duruma geldiği açıktır.

Muammer TÜRKER*

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli katılımcılar, hepimizi saygıyla selamlıyorum ve sözlerime aranızda bulunmaktan büyük bir memnuniyet duyduğumu ifade ederek başlamak istiyorum. Tabii bana tanınan sürede ve ilk konuşmacı olmanın avantajını kullanmak suretiyle, sizlere Bakanlığımızda yaptığımız çalışmalarını anlatmaya çalışacağım. Bunu yaparken de, her ne kadar konunun başlığı, sanki bir brifing veriyormuş tarzı sunuşu gerektiriyor olsa da, ben olabildiği ölçüde sohbet ortamında bilgi aktarmaya ve panelin sonunda bana yönetebileceğiniz sorularınızı cevaplamaya çalışacağım.

Öncelikle şunu ifade etmek isterim.

Sayın Hocam, açış konuşması bölümünde, bizim üzerimizde çalıştığımız alanı, en azından bir boyutuyla tanımladı. Bunu tanımlarken, muhtemelen sizlerin aklına geldiği gibi, benim aklıma gelen, olayın ne kadar geniş çaplı olduğu, ne kadar derinlemesine indiği ve bu alanda hareket etmenin ne kadar sıkıntılı olduğu, yapılan çalışmalardan netice almanın gene ne kadar sıkıntılı bir konu olduğu aklıma geldi. Dolayısıyla, İçişleri Bakanlığı olarak yaptığımız çalışmalar, gerek bizim faaliyet alanımızın zenginliği, çeşitliliği, gerekse vatandaşa yansıyan boyutunun çok derin olması nedeniyle oldukça sıkıntılı bir alanı kapsıyor. Türkiye'nin de Avrupa Birliği Müktesebatına uyum sağlanmasında en çok sıkıntı çekilen, en çetin alan olan, özellikle siyasi kriterlerle ilgili alanı kapsıyor. Umarım ki bu süreci başarıyla tamamlarız.

Avrupa Birliği'nin tarihi ve Türkiye ile olan ilişkilerini burada hepimiz biliyorsunuz. Türkiye 40 yılı aşkın süredir, Avrupa bütünleşmesinin ve bu yönde yapılan çalışmaların içerisinde. Bu süreçte inişler ve çıkışlar yaşadık. Nihayet, 1999 yılında Helsinki Zirvesi'nde, Türkiye'nin adaylığının

---

* İçişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Kordinasyon Daire Başkanlığı, Panelist

uyuşturucuyla, terörizmle mücadele, insan hakları ve Schengen Müktesebatı gibi alanlar hep çalışma alanımızın içinde.

Ne gibi faaliyetleri yürütmekteyiz?

Biraz önce İçişleri Bakanlığı'nın teşkilatlanmasından bahsederken, İçişleri Bakanlığı'nın Avrupa Birliği meselesiyle ilgili olarak bazı işlere geriden başladığını söyleyerek konuşmama girmiştim. Bu arada, tabii son birkaç yıldır hakikaten çok kapsamlı çalışmalar yapılıyor. Zaten, İçişleri Bakanlığı, görev alanının genişliği yanında, hem merkezde hem de taşradaki teşkilatının büyüklüğü dolayısıyla belki batıdaki örnekleriyle kıyaslanamayacak ölçüde, devlet teşkilatı içerisinde önemli ve büyük bir yer tutmaktadır. Güvenlik alanı başlı başına bir alan. Birçok ülkede İçişleri bakanlığı denilince, güvenlikten sorumlu bir kuruluş anlaşılmaktadır. Bizde buna ilave olarak, mesela nüfusla ilgili hizmetler var. Bu pek çok ülkede çok ciddi bir iştir. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğümüz var, Sivil Savunma Hizmetleri Genel Müdürlüğümüz var. Mahalli idarelerle ilgili çıkarılacak, merkezin hazırlanması gereken kurallar, standartlar, kanunlar ve bütün bunlarla ilgili çalışmalar, yine İçişleri Bakanlığı tarafından yönlendirilmekte ve yapılmaktadır.

Bu çerçevede, İçişleri Bakanlığı için, belki de devletin yarısı demek mümkün. Çünkü, bu söylediğim görev alanının dışında bir de taşrada bütün Bakanlıkların, bütün devlet teşkilatının taşradaki uzantısı olarak faaliyet gösteren teşkilatları, mesela, bütün il ve ilçe müdürlükleri İçişleri Bakanlığı'nın personeli olan valilerin ve kaymakamların koordinasyonunda çalışıyor. Tabii, devlet teşkilatı açısından bir yanlış anlaşılmaya yol açmamak için, şunu da söylemek istiyorum. Valilerin, kaymakamların ve diğer taşra birimlerinin, İçişleri Bakanlığının görev alanına girmeyen, başka Bakanlıkların görev alanında bulunan birçok işle ilgili görevleri var. Bunlar İçişleri Bakanlığı tarafından yönlendirilmiyor. Ama, olayın İçişleri Bakanlığı'na yansıyan boyutu şöyle. Mesela, bu mülki idare amirleri yetiştirilirken, siz o konuya da önem vermek zorundasınız. Mülki idare amirleriyle ilgili herhangi bir konuda karar alırken, onların devletin taşrada sunmak zorunda olduğu hizmetlerle ilgili faaliyet yürüttüklerini gözönüne alarak, ki bunun içerisine; tarım, eğitim, sağlık, turizm, çevre, spor ve bütün devlet faaliyetleri girer, bütün bunları değerlendirerek buradan hareketle İçişleri Bakanlığı'nın dolaylı da olsa, mensupları vasıtasıyla, diğer Bakanlıkların görev alanıyla ilgili en azından bilgi sahibi olması gerektiği sonucuna varırsınız.

Böyle baktığınızda, “devletin yarısı” tanımlamasının fazla da haksız olmadığını görürsünüz. Bu durum modern devlette doğru mudur? Bunu tartışmıyorum. Ama bir fotoğrafını çekecek olsak, devletin yapılanmasıyla ilgili bunları söylemek mümkün.

Şimdi, yapmakta olduğumuz faaliyetlerle ilgili olarak bilgi vermek istiyorum. Öncelikle, Avrupa Birliği Müktesebatına uyum sürecinde yasama faaliyetleri yapıldığını söylemek isterim. Bu faaliyetler, özellikle Ulusal Program çıktıktan sonra, İçişleri Bakanlığında toplam 10 adet mevzuat grubu oluşturulmak suretiyle başlatıldı. Bunlar, Avrupa Birliği meselesinden bağımsız olarak yürütülen faaliyetler hariç olmak üzere, sadece Avrupa Birliği Müktesebatına uyum açısından belli konuları irdelemek üzere, 10 değişik alanda faaliyet gösteren 10 çalışma grubudur. Bu gruplar, çok uzun sürmeyen ve iyi kullanılan bir zamanlama içinde, yaptıkları çalışmalarla, kendi alanlarıyla ilgili çeşitli taslak öneriler hazırladılar. Bu önerilerin bir kısmı, en son çıkarılan uyum yasalarıyla hayata geçirilmiş oldu. Yani o çalışmaların sonucu alındı. Hükümetin ve Parlatentonun kararlığı neticesinde bu çalışmalar yasalastı. Bir kısmı halen yasalastımadı. Tabii zamana ihtiyaç var.

Hatırlayacaksınız, geçmiş Parlatento döneminde çıkarılan, birincisi, Anayasa değişikliklerini kapsayan ve 2001 yılı Ekim ayında çıkarılan uyum paketi, ikincisi 2002 yılının başlarında çıkarılan uyum paketi ve en son olarak da, 2002 yılı Ağustos ayında çıkarılan ve çok sayıda kanunda değişiklik yapan kanunlar. Bu üç uyum paketinde de, İçişleri Bakanlığı'nın görev alanında, doğrudan ya da dolaylı olarak giren ya da İçişleri Bakanlığı'nı ilgilendiren mevzuatla ilgili hükümler bulunmaktadır.

Değişikliklerle ilgili olarak birkaç örnek vermek gerekirse, genel olarak hürriyetin kullanımıyla ilgili hükümlerdir. Şunun için söylüyorum, uyum yasaları daha geniş kapsamlı ama, İçişleri Bakanlığı'nın yaptığı faaliyetlerin o alana yansması noktasında bazı hususlara değinilmesi gerekir.

Mesela, dernek kurma hürriyetiyle ilgili konular var. Anayasada, dernek kurma, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hürriyetini genişletici birtakım değişiklikler getirildi. Son çıkan iki uyum paketinde de, dernek kanunu ve toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanunuyla ilgili, bu kanunlarda değişiklik yapan ve bu hürriyetlerin alanını genişleten yenilikler getirildi. Bunlar tabii doğrudan İçişleri Bakanlığı'nın yaptığı çalışmaların neticesinde oldu. Bunun dışında, yine Avrupa Birliği Müktesebatı'na uyum açısından

polis vazife ve selahiyet kanunu gözden geçirildi ve bazı maddeler değiştirildi. İçişleri Bakanlığı'nın teşkilat ve görevleri hakkındaki kanunda değişiklikler yapıldı.

Bütün bu söylediklerim, müteakiben çıkarılan, bir kısmı sadece bizim Bakanlığın çıkardığı, bir kısmını da , örneğin, Adalet Bakanlığı ile müştereken çıkardığımız yönetmeliklerle uygulama aşamasına getirildi.

Bu yönetmeliklerin de önemli bir kısmı çıktı. Örneğin, dernekler kanununda değişiklikler yapıldı. Bunun uygulanmasına ilişkin olarak dernekler yönetmeliği revize edildi. Bunun uygulanmasına ilişkin olarak dernekler yönetmeliği revize edildi. Toplantı, gösteri yürüyüşleri kanunu değişikliğine paralel olarak yapılan düzenlemelerle de bu kanunla ilgili yönetmelik de yapıldı. Arama ve el koyma hakkındaki yönetmelikle ilgili çalışmalar sürüyor. Yakalama, gözaltına alma ve ifade alma yönetmeliğinde değişiklikler yapıldı. Bütün bunlar, uyum paketinin yansımaları olarak yapılan işler.

Bu arada, bir hususu özellikle belirtmek gerekiyor. Derneklerle ilgili yapılan bir değişiklikle, Dernekler Daire Başkanlığı, eskiden Emniyet Genel Müdürlüğü'nün uhdesinde bulunan bir birim olarak, bilahare İçişleri Bakanlığı'nın ana bünyesine monte edildi. Bu, teşkilatlanma noktasında, sadece orada çalışanları ilgilendiren bir ayrıntı gibi görülebilir ama, bunun anlamı, sivilleşme noktasında atılmış bir adım olmasıdır. Polisin sivil olduğunu biliyoruz. Ama sivil toplumla ilgili düzenlemeleri yapacak birimin ve bununla ilgili gerek yasama noktasında gerekse yürütülecek faaliyetler noktasındaki çalışmalarını yapacak birimin polisin dışında örgütlenmesinin sembolik anlamı ve özellikle pratik yansıması, sivil toplum meselesinin güvenlik meselesinin dışında algılanmasıyla ilgili. Yani siz, polisin içinde örgütlendiğiniz zaman, bunun yansıması, sivil toplum olayını bir güvenlik meselesi olarak görüyorsunuz demektir. Avrupa Birliği'nden aldığımız eleştirilerin içerisinde bu da vardı. En azından bu yönde olumlu bir adım atmak suretiyle çıkarılan bir kanunla, Dernekler Daire Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı İller Dairesi Genel Müdürlüğü'nün, yani sivil ve polis olmayan, güvenlik dışı bir birimde örgütlenmiş oldu. Bunun yansımalarını bir yana bıraksak bile, sembolik olarak önemli bir değeri var.

Yürüttüğümüz ikinci grup faaliyetler Avrupa Birliği Müktesebatı'nın tercümesiyle ilgili faaliyetlerdir. Bunu da, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, bütün kurumları koordine etmek suretiyle, öncelikli tercüme edilecek mevzuat listesini temin etti. Buna hepimiz katkı sağladık. İçişleri Bakanlığı

açısından önem arz eden ya da öncelik arz eden Avrupa Birliği Müktesebatı mevzuat listesini Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'ne ilettik. Bununla ilgili çalışmalar devam ediyor. Tercümeleleri, bizim adımıza Avrupa Komisyonu ihale etti ve çalışmalar devam ediyor. Devam eden bu çalışmaların teknik kontrolü ve revizyonu da , yine Bakanlığımızın ilgili birimleri tarafından yapılıyor.

Eğitim faaliyetlerimiz var. Eğitim faaliyetleri de özellikle Avrupa Birliği ile müşterek olarak yürütülmesi öngörülen projelerle ilgili proje yönetimi ve özellikle proje çevrim yönetimi (project management cycle) ile ilgilidir. Bu alanda kamu kurumları olarak, hakikaten büyük eksikliklerimiz var. Projenin nasıl yapılacağı, nasıl yürütüleceği hakkında çok fazla bilgimiz yok. Bununla ilgili Avrupa Birliği uzmanlarının da katkısıyla yapılan eğitim faaliyetleri de var. Aynı şekilde, eğitim faaliyetleri içinde, yine projeye ilgili olarak eşleştirme (twinning) konusuyla ilgili eğitim faaliyetleri var. Eğitim faaliyetlerimize 80 personelimiz katıldı. Bunların bir kısmı eğitici olarak eğitildi. Şu anda gerek Bakanlık içerisinde gerekse başka Bakanlıklara giderek bu konularla ilgili ikinci derecede personeli de eğitiyorlar.

Değirmek istediğim bir diğer husus projelerdir. Avrupa Birliği ile gerçekleştirmek durumunda olduğumuz birtakım projeler var. Bir süredir Avrupa Birliği ile koordineli bir şekilde, birlik üyesi ülkelerden gelen danışmanlar ya da bizzat Avrupa Birliği'nin kendi idari yapısında çalışmakta olan danışmanlarla ülkemizde yaptığımız görüşmeler, ayrıca kurumlararası yaptığımız toplantılar ve görüşmeler neticesinde, karar verilen ve Avrupa Birliği'nin de Brüksel'de onayladığı projeler oldu. Sadece isimlerinden bahsedeceğim 5 tane projemiz vardır. Bu sayacağım projelerin hepsi şemsiye projeler olarak algılanabilir. Bunların altında daha küçük projeler var. Birincisi, Uyuşturucu ve Örgütlü Suçlarla Mücadele Projesi. İkincisi, İfade Alma Teknikleri ve İfade Alma Odalarının Modernizasyonu şeklinde bir projemiz var. Üçüncüsü, Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi Türkiye Ofisi'nin kurulmasına dair bir proje var. Dördüncüsü, Türkiye'nin Entegre Sınır Stratejisi Uygulaması için bir Aksiyon Planı Hazırlanması Projesi. Bu tabii en azından Türkiye'deki stratejinin Schengen Müktesebatı ile uyumlaştırılması noktasında önem taşıyor. Bu başlık altındaki son proje de, Türkiye'nin iltica ve göç stratejisinin belirlenmesi ve buna yönelik aksiyon planı. Bütün bunlar Brüksel'de onaylanarak gelen projelerdir. Avrupa Komisyonu'ndan da gelecek uzmanlarla, twinning şeklinde yönetilecek bu projeler, buna talip olan ülkelerin yürüttükleri çalışmalarla ilgili notlar ve bir anlamda lobi

çalışmaları da var. Bütün bunlar, Avrupa Birliği komisyonu, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği ve bizlerin ilgili kurumların iştirakiyle yapılacak toplantılarda bunlar için 2003 yılının başlarında, Ocak ayı içerisinde karar verilecek.

Bu saydıklarımın hepsi, güvenlik alanı içinde yapılacak çalışmalar. Bir de güvenlik dışındaki alanlarla ilgili olmak üzere; yerel yönetimlerle ilgili bir proje var. Gerek bu hükümetin gerekse önceki hükümetlerin öncelikleri arasında, yerel yönetimlerle ilgili bir reform çalışması yapılması, Türkiye’de yerel yönetimlerin güçlendirilmesini, işlerin artık Ankara’dan değil, mahalinden çözülmesi şeklinde bir algılama var. Bu hükümet programlarında da, kalkınma planlarında da var. Fakat, bu hayata geçirilmedi. Yeni hükümet bu projeyi tekrar ele aldı. Bu konu, kendi kurumlarımız bünyesinde zaten yürütülüyor. Bir taraftan Avrupa Birliği de bu konuya katkı sağlamak istedi. Bununla ilgili bir taslak sundular. Bu konuyla ilgili olarak, gerek İçişleri Bakanlığı gerekse Avrupa Komisyonu’nun imzaladığı mutabakat zaptı ile, hayata geçmeye başladı. Bunun ilk adımları atılıyor. Tabii ortaya ne çıkacağı, çıkacak sorunların yasama faaliyetlerine dönüşüp dönüşmeyeceğini, ya da uygulamada ne kadar gerçekleştirilebileceğini zaman gösterecek. Ama en azından bu alanda, Avrupa Birliği ile yürütülen ortak bir çalışma var.

Avrupa Birliği – Avrupa Konseyi ortak projelerinden de bahsetmek isterim. Bu da İnsan Hakları alanını kapsıyor. Benden sonra konuşacak olan, Polis Akademisi öğretim üyesi arkadaşım Sayın Mehmet Özcan Bey insan haklarıyla ilgili konularda daha ayrıntılı bilgi verecektir. Finansmanını Avrupa Birliği’nin yaptığı, özellikle Avrupa İnsan Hakları Genel Müdürlüğü ve İnsan Hakları Mahkemesinin de çalışmalarıyla da paralel bir şekilde yürüttüğü bir ortak proje alanı var. Bu proje tabii insan haklarıyla ilgili. Buna, ilgili bütün kurumlar iştirak ediyor. Bunun altında da alt projeler var ve çalışmalar devam ediyor.

Bütün bu faaliyetler yürürken, bir taraftan da, Avrupa Birliği ile ilgili rutin çalışmalar devam etmektedir. Bu rutin kelimesini, çalışmaları izah ederken kullanmak biraz haksız olabilir. Benim birimim İçişleri Bakanlığı’nda koordinasyonu sağlamakla birlikte, ilgili bütün alt birimlerde, Genel müdürlüklerin bünyesinde, bu Avrupa Birliği faaliyetlerini yürüten alt birimler var. Emniyet Genel Müdürlüğü’nün bünyesinde birden fazla birim var. Belki bir tane Dış İlişkiler birimi var. Ama konuyla ilgilenen; Yabancılar Dairesi, Kaçakçılık Dairesi, Terörle Mücadele, Interpol gibi,

gerek projeleri yürütmek amacıyla gerekse teknik çalışmalar yapma noktasında faaliyet gösteren pek çok Dairemiz var. Mahalli İdareler bünyesinde Dış İlişkiler birimi var. Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Nüfus Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığının, Dış İlişkiler ve Avrupa faaliyetlerini yürüten birimleri var. Biz, koordinasyon görevini üstlenmiş olan birimiz. Teknik çalışmalar bu birimlerde yürüyor. Bütün birimlerimiz çok yoğun bir çalışma temposu içerisinde. İçişleri Bakanlığı'nın en azından kendi görev alanı içine düşen konularla ilgili olarak yapılması gereken işleri çalışmak suretiyle, bu birimler belli bir noktaya getiriyorlar. Siyasi karar mekanizmasına sunma noktasına getiriyorlar. Aynı şekilde, Bakanlığın bu birimlerinin taşradaki uzantıları vasıtasıyla da bunu alanda hayata geçirme gayreti içerisinde. İşte rutinden kastettiğim bu faaliyetlerdir ve önemlidirler.

Çok önemli gördüğüm son bir hususa değinerek, konuşmamı bitirmek istiyorum. Bu, Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin koordinasyonunda ve bize yaptığı talimatla oluşturulan bir görev gücümüz var. Belki bu ifadeyi anlamakta güçlük çekebilirsiniz. TASK-Force'un Türkçesidir. Bu TASK-Force, dış sınırlar, göç ve iltica konularında çalışmalar yapmak üzere kuruldu. İçişleri Bakanlığı'nın koordinasyonundadır ve Başkanlığını ben yürütmekteyim. Genel Kurmay Başkanlığı'nın, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün, Jandarma Genel Komutanlığı'nın, Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın, Gümrük Müsteşarlığı'nın ve Dış İşleri Bakanlığı'nın üst düzey yetkililerinden oluşan bir çalışma grubudur. Bu çalışma grubundan beklenen, Avrupa Birliği Müktesebatı uyum sürecinde, Türkiye'nin göç, iltica ve dış sınırların korunması konularında belirlemesi gereken stratejilerin neler olduğunu tespit etmek, müktesebatın analizini yapmak ve bu konuda proje geliştirmektir.

Tabii bizim çıkış noktamız Avrupa Birliği meselesiydi. Ama özellikle Türkiye'nin stratejisini belirlemek noktasında çok ciddi bir çalışma içerisindeyiz. Bu çalışmalar 7-8 ay kadar önce başladı. En azından önümüzdeki 1-2 ay içerisinde de ilk raporlarımızı sunma aşamasına geleceğiz ve siyasi otoriteye veri sağlamış olacağız. Buradan birtakım kanunların değişmesi ve Türkiye'nin göç, iltica ve dış sınırlarla ilgili Avrupa Birliği'ne uyumu açısından bazı çalışmaların hayata geçmesi mümkün olacaktır.

Sayın Başkan sözlerimi burada bitiriyor ve herkese teşekkür ediyorum.

Prof.Dr. Maksut MUMCUOĞLU*

Sayın Türker biz de teşekkür ediyoruz.

Sayın Konuklar gördüğünüz gibi, Sayın Türker bir buz dağını andıran sorunu, zamanın izin verdiği ölçüde gayet güzel özetledi. Şimdi sıra, diğer panelistimiz Yrd.Doç.Dr. Mehmet Özcan'da. Kendisi Polis Akademisi öğretim üyesidir.

Buyurun Sayın Özcan.

---

* Panel Yöneticisi

Yrd.Doç.Dr. Mehmet ÖZCAN*

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan ve Muammer Türker Beyin belirttiği gibi, sunumumda İnsan Hakları konusuna ağırlık vereceğim. Bu konuyu ele alırken de, önce ülkemizdeki Emniyet Teşkilatı bakımından özele ineceğim. Emniyet Teşkilatı olarak İnsan Hakları konularında pek çok çalışma yaptık. Fakat bunun kamuoyuna yansıma miktarına yönelik olarak kendi içimizde özeleştirme yaptığımız gibi bu özeleştirimizi kamuyla da paylaşmak istiyoruz.

Polis Teşkilatındaki iyileşme dışarıdan görülebiliyor mu?

Maalesef, belki basının desteğini alamadığımız için, belki de bazı olayların basında ön plana çıkarılmasından dolayı, yapılan olumlu çalışmalar yeterince değerlendirilmiyor. Buradan açıkça, polisin avukatlığını yapmayacağımızı da söylemek istiyorum. Sizlere neler yapıldığını ve neler yapılmakta olduğunu, buna rağmen niye çözüm bulunamadığını, insan hakları ihlallerinin niye makul bir seviyeye indirilmediği, eksiklerin neler olduğunu anlatmaya çalışacağım. Konuşmamın sonunda irdelemek istediğim bir husus da şu an İnsan Hakları konusunda çalışma ve gayretler sadece polis tarafından mı yapılmalı, yoksa toplumun da bu konuda üzerine düşen görevleri var mı? Önce, neler yapıldığını ve nelerin yapılmakta olduğunu anlatmak istiyorum.

Emniyet Teşkilatında, İnsan Hakları konusunda, işkence ve kötü muamele konusundaki uyum yasaları Meclisten çıkıyor. Ancak bu polise ve uygulamalara yansıyınca kadar uzun bir zaman geçiyor. Kanun çıkıyor. Çıkan kanundan, uygulamadan sorumlu olan polis, Çevik Kuvvet ekibindeki polis veya örneğin, Ankara'da bir karakolda çalışan polis, çıkan yeni kanunu öğrenene kadar yine uzun bir zaman geçiyor.

Önemli olan öğrenme değil. Önemli olan o değişiklikleri içselleştirme. İnsan Hakları konusunda yeni çıkarılan bir düzenleme, örneğin Meclisten bir gecede 34 maddelik bir paket halinde çıkabiliyor. Ama, bunu

---

* Polis Akademisi Öğretim Üyesi, Panelist

uygulamaya aktardığımızda, uygulayıcı birimler, bunun uygulamasına, gerçekten özümseyerek, benimseyerek geçebilecekler mi? Sonuçta her meslekte alt-kültür dediğimiz bir kültür oluşuyor. Her meslek mensubu, mesleğini icra ederken, almış olduğu usta-çırak ilişkisi çerçevesinde, bir üstünden ya da kendisinden önce bu işe başlamış polis memurundan ya da amirinden görmüş olduğu uygulama örneklerini kendisi de uyguluyor. Polisliğini bu şekilde icra etmeye başlıyor. Bu kültürel davranış şekillerini, bir gecede çıkarılan yasalar gibi, bir gecede değiştirebilmek ya da altı ayda değiştirebilmek gerçekten çok zor. Dolayısıyla, Emniyet Teşkilatı olarak, bizim insan hakları konusundaki temel açmazlarımızdan birisi, bu davranış değişikliklerindeki beklentilerin çok yüksek olması. Bir akşamda çıkan yasaların, uygulamaya geçirilmesinde oluşan gecikmeler. Bu gecikme, kamuoyuna olumsuz şekilde yansıyor.

Ama şunu da söylemek istiyorum. Biliyorsunuz, en son çıkarılan yasalarda, CMUK'ta yapılan değişikliklerle, gözaltı süreleri çok kısaltıldı. Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde geçen hafta yapılan bir Konferansta, iki arkadaşla beraber konuşmacı olarak yer aldık. CMUK'u anlatan Hocamız vardı. Onunla ciddi bir tartışma oldu. Emniyette çalışan arkadaşlarımız şunu söylediler. "Hocam. Benim önüme hırsızlık suçundan yüzellibeş tane fiili olan bir kişi getiriliyor. Ben bu kişiyi, bana verilen sürede, hazırlık soruşturmasını yapıp, nasıl savcılığa intikal ettireyim?" Polis görevini mi yapacak? Eğer görevini yapacaksa, mesela bu olayda yüzellibeş tane ayrı suç var. Eğer, bu yüzellibeş suç hakkında hazırlık dosyasını hazırlayamazsa, zaman aşımına uğrayacak ve sonuçta belki beş altı tanesini yapacak. Dolayısıyla, çıkarılan yasalar, Teşkilat içinde bir şekilde tepkilere de neden oluyor. Polis o zaman, bu yasalarla çalışamayacağı düşüncesiyle, sapma davranış dediğimiz, kanunun verdiği yetki dışına çıkabiliyor. Arkadaşımız konferansta şunu dedi. "Kanun ne diyor? Sen yüzellibeş ayrı suç u aydınlatmak zorunda değilsin. Beş tanesini aydınlatabiliyorsan, o suçların dosyasını hazırlayacak ve sunacaksın."

Böyle bir açmaz için ne yapıyoruz?

Biz sürekli eğitim ve öncelikle de İnsan Hakları konusunda eğitime önem ve öncelik veriyoruz. Bu yaz, Avrupa İdari İşbirliği Fonu çerçevesinde, iki arkadaşla birlikte üç Avrupa ülkesine gittik. Amacımız, poliste İnsan Hakları eğitiminin mukayeseli olarak araştırılmasıydı. Ziyaret ettiğimiz ülkeler olan, Almanya, Hollanda ve İngiltere'de, hem Polis Okulları'nı hem de Polis Akademileri'ni inceledik. Bu üç ülkede de, şuna kesinlikle inanıyorum ki biz, polisimize o ülkelerde verilenden daha fazla

İnsan Hakları eğitimini hem okullarımızda hem de hizmet içi eğitimlerimizde veriyoruz. Hatta o kadar veriyoruz ki, hizmet içi eğitimlerde, tahmin ediyorum iki üç yıldır, belki de daha uzun zaman önce başlatılan bir eğitim programımızla, mesela bombacılıkla, uyuşturucu, kaçakçılık veya organize suçlarla ilgili bir kurs var. O kursun içinde mutlaka olması gereken iki ders var. Birisi İnsan Hakları dersi, diğeri de Halkla İlişkiler dersi. Bazı kurslarda “Hocam yeter artık. Sabah akşam İnsan Hakları dersi veriliyor. Başka bir ders yok mu? Bizim haklarımız yok mu? Polisin hakları yok mu?” deniyor. Bu noktaya gelene kadar, bıktırıcaya kadar İnsan Hakları dersi veriliyor. Ama uygulamaya yansımıyor. Maalesef, bazı sorunlar nedeniyle uygulamada yetersizlikler var. Bunun nedenlerinden bahsetmek istiyorum.

Polis Akademisi içinde, bir Fakülte ve yirmi tane Yüksekokul var. Fakültemizde, İnsan Hakları dersi akademisyenler tarafından yoğun bir şekilde veriliyor. Aynı zamanda, bu dersin yanında, Polis Akademisi tarafından çıkarılan “ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Dergisi” var. Bu dergimiz geçen yıl çıkmaya başladı. 2001 yılı itibarıyla, Türkiye aleyhine çıkan bütün kararları tercüme ediyoruz, yorumluyoruz, özetliyoruz ve bu dergide yayınlıyoruz. Bunu niçin yapıyoruz? İnsanlara, çalışanlarımıza, uygulamanın neresinde yanlış yaptıklarını gösterebilmek için. Ciddi eleştiriler de alıyoruz. “Hoca siz Teşkilatı çok acı eleştiriyorsunuz” diye. Ama sonuçta bunlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin verdiği kararlar. Bunlar arasında tercümesini yaptığım bir karar vardı. Bu karar onbir kişinin 1993-1995 yılları arasında kaybolmalarıyla ilgiliydi. Bu olayda Türkiye aleyhine 1.5 trilyon Türk Lirasından fazla tazminata hükmedildi. Sonuçta bu para hepimizin cebinden çıkıyor. Sadece dergimizin ilk sayısında verdiğimiz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları uyarınca 3.5 Trilyon Türk Lirasına yakın tazminat ödediğimiz görülüyor. Bunu Teşkilat mensubuna anlattığımız zaman, uygulamada yapılan hatanın nereden kaynaklandığına yönelik olarak kendi içimizde sorgulama başlıyor. Maaşını bu devletten alan bu ülkenin evlatlarıyız. Oraya verilen her kuruş para bir şekilde verdiğimiz vergilerden elde edilen kuruluşlar. Dolayısıyla, dergiyle, derslerin içeriğiyle, gene söylemek isterim ki, İnsan Hakları konusunda, gittiğimiz üç ülkeden de daha fazla ağırlıklı İnsan Hakları eğitimi veriyoruz. İnsan Hakları Polis Okullarında da zorunlu ders oldu. Yine, İnsan Hakları dersi Polis Okullarında, amir sınıfına değil, memur sınıfına da yirmi ayrı Yüksekokulumuzda veriliyor.

Tabii burada bazı sorunlarımız da var. Polis Okullarında bir örnek vermek gerekirse, Polis Okulları altı aylıktı. Ama, bu gitmiş olduğumuz ülkelerde, mesela Almanya'da, Polis Okulları eğitim süresi üç yıldır. Biz polisi çok kısa sürede yetiştiriyoruz. Polisin gelmiş olduğu toplumsal altyapı itibariyle de, polisin eğitimindeki açıklığı, o kısa sürede tamamlayamıyoruz. Dolayısıyla, 20-22 yaşında bir insanı polis yapıp yetkilerle donattığın zaman, onun bazı durumlarda bireysel anlamda hata yapması kaçınılmazdır. Biz, eğitim süresini şu anda iki yıla çıkardık. Yine Avrupa Birliği'nde hazırlanan projeler kapsamında eğitim süresi uzatılmıştır. Bunun yanında, polis okullarına alınabilmesi için bir öğrencinin askerliğini tamamlanmış olması şartı vardı ve bu şart çok ciddi sıkıntı yaratıyordu. Bir kişi liseyi 18 yaşında bitirdiyse, askerliğini yapmış ve 23-24 yaşına gelmiş bir insan dört beş yıl eğitimden kopmuş demektir. Bu son kanunla yüksekokullarımız iki yıla çıkarılınca, biz de bunu kaldırdık. Bunun sonucunda, 10.000 polis aldığımız dönemde 50.000-55.000 müracaat vardı. 5000 polis aldığımız dönemde, müracaat eden kişi sayısı 100.000'e ulaştı. Bu yıl, polis olmak için başvuranların sayısı 102.000. sonuçta, daha nitelikli insan seçme şansına sahip oluyoruz. Giriş sınavlarımız sonucunda dikkatimi çeken bir örnek de, Anadolu Lisesi mezunu bir öğrencinin bu sınavımızı kazanamayabilmesi olmuştur. Eğer daha nitelikli, daha kültürlü bir öğrenci alırsam, onun üzerine bina edeceğim meslek kültürü daha iyi olur. Ama, toplumsal olarak iyi yetişmemiş bir insanı polis yaparsam, onun açıklar vermesi, bireysel anlamdaki eksikliklerini mesleğiyle bütünleştirme olasılığı daha yüksektir.

Bu alanda, bir de polisin son dönemdeki profesyonelleşmesi çalışmalarından bahsetmek isterim. Belirli birimler, kendi alanlarında uzmanlaşma ve polislik hizmetini sunarken, uzman kişiler tarafından verilmesi ön plana çıkmaktadır. Bunlar arasında, Emniyet içindeki daireler var. Bunların bir kısmı, kendi alanlarına ilişkin olarak Akademiler kurdular. Mesela asayiş dairesi Keçiören girişinde, parmak iziyle ilgili, olay yeri incelemeyle ilgili tamamen teknik bilgi veren, uzmanlık eğitimi veren bir birim oluşturdu. Kamuoyunda görüyorsunuz, olay yeri inceleme aracı gibi teknik donanımla olaylara müdahale etme şansına sahip oldu. Yine, Polis Akademisi binasında, TADOK diye, "Uluslararası Organize Suçlarla Mücadele Akademisi" kuruldu. Burada, Türkiye dışında yirmialtı ayrı ülkeye uzmanlık eğitimi veriliyor. Birleşmiş Milletler ile ortaklaşa kurulan bir birim. Kursu, hem Türkiye'den emniyet mensupları hem de yurtdışından kursiyerler giriyor. Bunlar içinde Yunanistan da var. Biz bu alanlarda eğitim veriyoruz. Polis, uzmanlaştıkça mesleğini çok daha iyi yapacaktır. Her meslekte olduğu gibi, uzmanlaşma ve profesyonelleşme arttıkça, hata payı

azalacaktır. Ayrıca, teknolojinin elverdiği ölçüde, her daire suçla mücadelede teknolojik altyapısını geliştirecek, bir şekilde asayiş, kriminal ya da diğer daireler olabilir, delil bulmada teknolojinin imkanlarını sonuna kadar kullanma, teknolojiyi çok iyi bilme, öğrenme konusunda ciddi anlamda bir çalışma var. Tüm bunlara rağmen, kamuoyuna baktığımızda, işte seyrediyoruz, Kızılay'da yapılan yürüyüşte alınan genci hepimiz seyrediyoruz. Biz bunu kendi içimizde emniyetçi arkadaşlarla tartıştık. Dedikleri şu. Orada bulunan arkadaşların ifadesini söylüyorum. "Hocam, biz onu korumak için aldık." Buna kimse inanmayacak. Ama, bu insanın oraya korumak için alındığı söyleniyor.

Bu kişi devlete karşı ne yaptı?

Yasa dışı izinsiz gösteri veya yürüyüş vardı ve ona katıldı.

Polis ne yaptı?

Tepki gösterdi. Arkadaşımın dediği gibi, yara bere içinde çıktı. O yara berenin nerede olduğunu bilmiyoruz. Çünkü görmedik. Ama, bir de Adana olayı var.

Adana'da ne oldu?

Bir bayan kocası tarafından bıçaklandı, kesildi. Polis orada müdahale etmedi. Şuraya geliyorum. Hollanda'da bir Emniyet Müdürü'nün anlattığı olayı aktaracağım.

II. Dünya Savaşı'nda Alman orduları, Manş Denizi'nde bir İngiliz adasına giriyor. İngiliz adasını işgal ediyorlar. Adanın Emniyet yetkilisi Bobby isminde bir İngiliz. İşgalin üzerinden bir hafta geçtikten sonra Nazi subaylarına gelerek "Tamam. Bundan sonra siz buranın patronusunuz. Ben de buranın emniyet yetkilisiyim. Bundan sonra buradaki halkın güvenliğini beraberce nasıl sağlayabiliriz?" Bakın, önemli olan halkın korunması. Sadakat Kraliçeye değil. Kime? Oradaki halka. Kendisini halkın görevlisi olarak algılıyor.

Tabii, bu polislik anlayışındaki tarihsel süreçten kaynaklanan, farklı algılamalardan kaynaklanan bir kavram karmaşası yaratmış olmak da istemiyorum. Ama, sonuçta önemli olan, polis halkın koruyucusu mu yoksa devletin koruyucusu mu? Halkın koruyucusu olma ile devletin koruyucusu olma arasında, polisin durduğu yer neresidir?

Belki de sorgulanması, tartışılması gereken konu budur. Biz, polisin demokratik polislik açısından bu çizgide durması gereken yeri net olarak

belirleyemezsek, Avrupa Birliği uyum yasalarını, bir ya da iki gün değil, daha kısa sürede çıkarsak veya bu yasaların üzerine 80 tane yasa daha çıkarsak, Avrupa Birliği yasalarına daha katı kurallar koysak, yine de kötü muamelenin ve işkencenin önüne geçme şansına sahip değiliz. Bu yasaların, bir Şekilde hizmeti sunan kişiler tarafından içselleştirilmesi gerekiyor, özümsenmesi gerekiyor. Ama bu konuda da çok ciddi gelişmeler var. Size bir örnek vermek istiyorum.

Polis Akademisi'nde 1995 yılında ders vermeye başladım. İlk yıl, Güneydoğu sorununun çok sıcak olduğu dönemler, derste Güneydoğu sorununu tartişırken, o günkü sıcak havanın da etkisiyle, ğrencilerimiz Őunları söylemişti.

“Hocam keselim.”

“Arkadaş ne kadar insanı keseceğiz?”

“Hocam 5 milyon insanı keselim demişlerdi.”

Ama şu anda son 2-3 yıldan beri;

“Hocam çözelim.” diyor.

“Keselim!” diyen hiçkimse kalmadı. Adım gibi eminim. Niye eminim? Çünkü o süreçte, o sıcak ortamda biz, Apo'nun idam konusunu dşnyorduk. O sıcak ortamda herkes “İdam edilsin!” diyordu. Ama Avrupa Birliği yasalarıyla uyum, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde yapılması gereken de idam edilmemesiydi.

Daha sonra, o sıcaklık geçtikten sonra tartiştiğimiz zaman, herkes, “Evet. İdam edilmesin. Ömür boyu müebbet cezası alsın ve bir daha affedilmesin.” dedi. O Őartlarda bunu herkes kabul etti. Biz şunu yapıyoruz. Maalesef yasalar, toplumun ihtiyaını görmeksizin çıkabiliyor. İdam konusu, eğer Apo yakalanmadan önce Meclisten geçseydi, tartişma konusu olacak mıydı? Olmayacaktı. Ama idam konusu, Apo yakalandıktan sonra gündeme geldiği için, o sıcak ortamda, bunun önüne geçme şansına sahip olamadık.

Yine geçen hafta Emniyetin başka bir yerinde konferanstaydım. ıktıktan sonra, Terör Daire Başkanı ile görüştüm. Türkiye'de terör olaylarının en tepesindeki insanla. Dediği şudur.

“Hocam uyum yasaları ıktı. Buna uyan polis görevini yapacak, yapmayan gidecek.” Artık demokratik polislik anlayişıyla olacak. Bakın, orta tabaka değil, en tepede durum bu. Zaten ben açık olarak söylüyorum orta tabakadaki polisle hiçbir sorun yok. Tepedeki insanlarla olan sorun da

şu. Yıllardan beri birikmiş bir alışkanlık var. Bu mesleği sunmadaki bir alışkanlık. Bunu atmak gerçekten zor. Hocalıkta da böyledir. Eğer bir insan, yıllarca, bilgisayar powerpoint sunusunu kullanmadan konferans verdiyse, bu insanın lap-top alıp da powerpoint sunuşu yapması gerçekten çok zor olur.

Bunu söyleyen Terör Daire Başkanı. Diyor ki, “artık, işkenceci polis dışarı, bilgi çağı polisi ya da demokratik polis içeri.” Bu değişimi, en üst düzeyden tabana kadar, 10 yıllık hukuk kökenli bir akademisyen olarak gözlemliyorum. Toplumda bunu gözlemleyebilmek gerçekten çok zor. Birebir karşılaşmadıktan sonra bu olaylarla, polisin gelmiş olduğu noktayı, hep basından takip etmek zorundasınız. Basın da , siz istediğiniz kadar gerçeğe ulaşmak için çabalayın, basın için önemli olan sansasyonel haberdır. Polisin yapmış olduğu iyilik çok önemli değildir. Sağolsunlar iyilik haberlerini de veriyorlar. Ama çok haber olmaz. Çünkü, yapması gereken odur. Sıradan olayı bir haber yapmak, habercilik açısından gerçekten de çok mantıklı değildir. Yapılması gereken, sıradışı haberdır.

Yine başka bir örnek istiyorum. Biraz önce Muammer Bey bahsetti. Göçle ilgili sorunlarımız var. Yani, Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerinde sıcak gündem maddesi oluşturabilecek konulardan birisidir. Avrupa Birliği, Türkiye’yi tampon ülke olarak kullanmak istiyor. Türkiye’de kaçak göçmenlerin bir şekilde kalmasını, Avrupa’ya gitmek üzere Türkiye’ye gelen kaçakların bir şekilde ülkemizde kalmasını, bekletilmesini, işlemlerinin yapılmasını isteyen bir tavır var ve bu yönde bastırıyor. Örneğin, Ankara Emniyet Müdürlüğü’nde bu şekilde iltica etmiş ve sınır dışı edilmesi gereken, ancak cebinde parası olmaması nedeniyle 6 aydan beri, yiyeceği içeceği polisler tarafından verilen Somali vatandaşı var. Bu kişinin uçak parası yok. Bunu kim verecek? Bütçede de yok. Polislerimiz kendi ceplerinden para toplayıp, bu Somali vatandaşını Edirne’den alarak Irak sınırımıza götürüyorlar. Komiserin bana verdiği son bilgiye göre, Somali vatandaşı, o kadar içimizden birisi oldu ki gelen telefonlara bakıyor. Dolayısıyla, burada polisin, o mavi renkli üniformasının içerisindeki insanı görüyoruz. Sonuç olarak, bu insanın çalışma şartları gerçekten çok ağır. Bu çalışma şartları içinde, profesyonelleşmenin artmasına paralel olarak, insan hakları bağlamında, polisin daha iyi hizmet sunacağını göreceğiz. Bunun için biraz zaman gerekir. Sadece polisle bitmiyor iş.

Ümraniye sapığı olayını bilirsiniz. Yaman Özçelik yakalandı. Size bir örnek vereyim. Şimdi Ümraniye vatandaşı olsanız, diyelim ki Yaman Özçelik yakalanmadı ve onu tanıyan birisini ya da onun kardeşini yakaladık.

Ben de polisim. Bana der misiniz “Yahu şunu konuşuralım da şu sapığı bulalım. Nasıl konuşturursanız konuşturun.” Der miyiz yoksa demez miyiz? Diyoruz. Sadece burada değil. Toplum, kendisinin mağdur olduğu durumda, her halükarda, “Aman! Polis bu işi çözsün de nasıl çözerse çözsün!” gibi bir beklentiye giriyor. Bu toplumun talebi karşısında polis buna uyacak mı? Hayır. Polis, duygusal olmayacak, profesyonelliği ne gerektiriyorsa onu yapacak. Kanunun çizdiği sınırlarda kalmak zorunda. Ama bu çok zor. Polisin de duyguları var. Onun da kardeşi var.

Bakın, Türkiye’den Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne giden kararların birçoğu, 1993-1995 yılları arasında işlenmiş terör suçlarından dolayıdır. Maalesef, çok büyük tazminatlar da hükmedildi. Ama, polis veya asker, düşünün ki o dönemde yanınızdaki bir arkadaşımız şehit oluyor. Subaysanız, yanınızdaki 3 tane eriniz şehit oluyor. Orada bir teröristle karşı karşıya gelseniz, ne yaparsınız? Çok zor.

Bu zorluklara karşın biz diyoruz ki, profesyonelleşme çok önemli. Eğitim çok önemli. Emniyet Teşkilatı olarak, bunun için hem akademik kurumlar çerçevesinde hem de daireler çerçevesinde, hizmet içi eğitim bağlamında çok ciddi şekilde gayret gösteriyoruz.

Son olarak şunu da söylemek istiyorum.

Yine, yaz döneminde gitmiş olduğumuz yurt dışı inceleme görevi çerçevesinde, Hollanda’daydık. Biraz önce, Muammer Bey’in bahsetmiş olduğu, projelerin koordinatörlüğünü yapan, insan hakları eğitimcilerinin eğitilmesi projesi vardı. Bu proje kapsamında, Türkiye’ye pek çok kez gelen ve Avrupa Konseyi’nin İnsan Hakları Komitesi’nde yer alan, yanlış hatırlamıyorsam, ismi Anita Hazenberg olan bir yetkili bana şunu söylemiştir.

“Hocam, orta kademe polislerinizin kıymetini bilin. Onların Türkiye’nin geleceği.”

Bunu bir yabancıнын söylemiş olması nedeniyle, çok gururlandım ve çok mutlu oldum. Yani söylediği, “35 yaşına kadar olan çalışanlarımız çok iyi. Bunlar ülkemizin önünü açacak ve büyük katkı sağlayacaklar. Ben, diğer ülkelerde bu nitelikte polis görmedim.”

Bana söylemiş olduğu budur. Bu, tamamen tarafsız üçüncü bir kişinin ifadesidir. Ama buna rağmen durumumuz iyi mi? Hayır. Birçok sorunumuz var. Orta kademedede de var. Şunu da söylemek isterim. Biz toplum olarak Kopenhag Kriterleri’ne uyduk da sadece Emniyet Teşkilatı mı

kaldı? Diğer kamu kuruluşlarında ve bizzat toplumun kendisinde olan eksiklikler polisimizde de var. Biz bunun bilincindeyiz.

Polis Akademisi'nin çıkardığı bir diğer dergi de, 2000 yılından itibaren yayınlanan Polis Bilimleri Dergisi. 2000 yılında çıkarılan bir makalenin başlığı şudur. "Emniyet Teşkilatı'nın Avrupa Birliği Mevzuatına Uyumunda Yöntem Sorunu." Biz o sorunu o günden gördük ve o günden itibaren kendi içimizde tartışmaya başladık. Gerek akademik anlamda gerekse eğitsel alanda ve uygulamada, bu sorunun çözülmesi için hep beraber gayret gösteriyoruz. Ama hep söylediğim gibi zor bir görev. Zamana ve toplumumuzun desteğine ihtiyaç var. Ümraniye örneğinde söylediğim gibi, toplum, polisten sınırın dışına çıkmasını istemeyecek. Canı yandığı zaman "Yahu, ne olursa olsun!" demeyecek. Eğer toplum bilinçli olursa bize destek sağlar.

Bir diğer husus da "community policing" dediğimiz, Avrupa ülkelerindeki, toplumun polise verdiği destektir. Ama bizde, polis toplumdan destek alamıyor. Bilgiyi, iğneyle kuyu kazar gibi, arayarak bulmak zorunda. Ankara Üniversitesi Hocası Rahmetli Necip Hablemitoğlu'nun olayında hiç şahit çıkmadı. Bu kadar olur mu? Bir sokakta silah patlıyor. Hiç mi camdan gören olmadı? Bir binada hırsızlık oluyor. Polisimiz yan kapıya gidiyor. Evin çelik kapısı var. Kesilerek giriliyor. Yan taraftaki daireye "Gördünüz mü?" diye sorulunca, "Yok efendim, vallahi billahi duymadım. Benim hiçbir şeyden haberim yok." Yarın bir gün senin de kapını kıracaklar. Senin kapına da girecekler belki. Sen toplum olarak polise destek vermezsen, polis sana ne kadar yardımcı olabilir? Polis, sonunda asayişini sağlamakla görevli bir birimdir. Bunu yaparken, istemediğin tavırlara girebilirler. Bu ayrı mesele. Sorunlar olabilir.

Ama şunu da söylemek istiyorum. Terörün azalmasına bağlı olarak göreceksiniz. Bizim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde devam eden davalarımız giderek azalıyor. Daha da azalacak. Bunu Emniyet Teşkilatı bağlamında söylüyorum. Ülkemiz, terör bağlamında normalleştiğiçe, daha da düzeldiğiçe, bizim insan hakları karnemiz daha da düzelecektir.

"Community policing" konusunda vermek istediğim örnekler var. "Neighbourhood watch" dediğimiz, özellikle İngiltere'de komşuların, daha doğrusu mahallenin birbirini denetlemesi, birbirinin evine göz kulak olması, hem toplumu hem de kendisini denetlemesi faaliyeti var.

Yine, beni etkileyen başka bir örnek vermek istiyorum. İngiltere'de 1993 yılında Yüksek Lisans çalışmamı yapıyordum. Pikniğe gitmiştik.

Piknikten gelirken, bizim çiğdem çiçeği dediğimiz sarı çiçeği Türkiye’den gelen bir dostumuz köküyle beraber aldı. Dostumuz, gittiği her ülkeden bu şekilde çiçek örnekleri aldığını ve bunun hobisi olduğunu söyledi. Biz de tam çiçeği alıp arabaya koymuştuk ki, arkamızdan iki tane İngiliz geldi. “Niye aldın çiçeği?” diye sordular. “Üniversitenin bahçesine ekeceğiz.” deyince, “Hayır. Onun yeri burası.” dediler. “o çiçek üniversitenin değil, burasını malı.” dediler. Toplum o kadar bilinçli ki, o dağdaki çiçeğe bile sahip çıkıyor. Ben yabancı olduğum için değil, tamamen sahiplenmeden dolayı.

Biz, kendi mahallemize bakmıyoruz. Ama insan dağdaki çiçeğe bakıyor. Toplum olarak, biz bu bilince erişmedikçe, haklarımızı arayamadıkça, tahmin ediyorum insan hakları konularındaki şikayetlerimiz devam edecektir.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Prof.Dr. Maksut MUMCUOĞLU*

Teşekkürler Sayın Özcan. Sunuş konuşmamda açıklamaya çalıştığım gibi, gerçekten toplumun derinliklerinde yatan, yalnız devlet katında çözülmesi mümkün olmayan bir sorun. Bir hayli sıkıntılı bir süreçten geçeceğimiz de kesin. Özellikle, bahsettiğiniz örnekler çok can alıcı. Bu örneklerle ben de tanık oldum. Zaman zaman Mülki İdare Amirleri'ne, insan hakları alanındaki gelişmeleri anlatmak için biz de davet ediliyoruz. Bir keresinde, Güneybatı illerimizden birinde, validen gelen bir soruya muhatap oldum. Mehmet Bey'in ifade ettiği gibi, "Hocam, sanığın İnsan Hakları iyi de, bizim polis olarak haklarımız ne olacak?" Tabii, ben bu durumda mesleki olarak bir çok geçirdiğimi söyleyebilirim. Çünkü, temelde insan haklarının temelde iki ana aktöründen birisi birey diğeri de devlet. Vali, devlet gücünü, devlet erkini kullanan kişi. "Siz, sanık karşısında yetki sahibisiniz." dedim. Örneğin, onu gözaltına alma, onu sorgulama yetkisine sahiptir. Sizin karşınızda hak sahibi olan, odur. İşkence görmeme, kötü muameleye maruz kalmama hakkı, onun hakkı. Ama siz bu devlet görevinden soyunur, örneğin, herhangi bir gerekçeyle sorgulanırsanız, o zaman, korunması gereken kişi sizsiniz. Siz devlet yetkisini kullandığınız sürece, onun karşısında herhangi bir hakkınız olamaz. Tabii o size tecavüz ederse, onu defetme hakkınız kanunlarda açık bir şekilde gösterilmiş.

Şunun için söylüyorum. İşte, bizde en üst düzeydeki vali. Oradaki güvenlik güçlerinin de en üst amiri. O bile buradaki temel kavramları bilmiyor. Onu bırakın, şimdi biz güvenlik güçlerinden bahsediyoruz, benim üniversite dışında kaldığım, bir 5-6 yıllık dönem de vardır. Serbest avukatlık yaptım. Serbest avukatlık çalışmamın bir kısmı, tesadüfen ceza avukatlığı şeklinde geçti. Bir Ağır Ceza Mahkemesi kararı geldi. Bu kararın bir yerinde diyor ki, "Sanık, suçsuzluğunu gösteren delil ve belgeleri ikame edememiştir." Bu inanılmaz bir şey. Şöyle bir düşündüm. Fakültede 1.sınıftaki bir öğrenci bile sınavda böyle bir bilgi yazsa, "fahiş hata" diye not alamaz. Çünkü, sanığın suçsuzluğunu ispat etme yükümlülüğü yoktur. Bu yükümlülük savcıdadır. Sanık, hüviyeti dışında herhangi bir beyanda bulunmak zorunda değil. Susma hakkı var. Ayrıca modern hukuk, üçyüz

---

* Panel Yöneticisi

yıldır “masumiyet karinesi” ile sanığın durumunu destekliyor. Bunu, şunun için söylüyorum. İş burada bitmedi. Yargıtay’a gitti. Yargıtay’da dedim ki, “Huzurunuzu fazla işgal etmeyeceğim. Sadece bir noktayı sizlere okumak istiyorum.” dedim. Biraz önce bahsettiğim, hüküm fıkrasındaki cümleyi okudum. “Bakın, Ceza Usulü Yasasında kanuna muhalefetten bahsediyor. Bu artık kanuna muhalefet değil, Anayasanın 38.maddesinde masumiyet karinesi var. Teşekkür ederim.” dedim ve çıktım. Yani, sanıktan suçsuzluğunu ispatlamasını isteyen bir mahkeme heyetinin, Anayasayı ihlal ettiği açık. Ben sonucu beklerken, yargıtay kalemi’ne telefon ettiğimde, “Hocam, bozuldu.” dediler. Gittim ve bozma ilamını aldım. Bozma nedenini biliyor musunuz? Yüce Heyet bunlara değinmiyor bile. Diyor ki, “ Sanığın sürücü ehliyeti olduğu görüldüğü halde, sürücü ehliyetinin alınmaması bozma nedeni addedilmiştir.

Toplumdaki bir yana, bu son merci. Ama Yargıtay’da, devlet merkezli düşünceden, modern İnsan Hakları alanına doğru kımıldıyor. O bakımdan, güvenlik güçlerindeki sorunun çok daha ciddi olduğunu kabul etmeliyiz.

Toplumda bir formasyon bozukluğu var. Pek çok kişi kendisini ilgilendiren herhangi bir sorun oldu mu, Karakola çekip işinin zorla halledilmesini bekler. Böyle bir toplumda, işte arkadaşımız Almanya’dan bahsediyor. Bizdeki İnsan Hakları eğitiminin daha fazla olduğundan bahsediyor. Tabii ki. Onlar 17.yy.da “Habeas corpus” u geçirmiş. Gözaltına alınanların durumunun yakınlarına bildirilmesi. Biraz önce söylediğim gibi, Sadrazamın kellesinin, Padişahın iki dudağı arasından çıkan sözle vurulduğu bir toplumla, bu aşamaları üçyüz yıl önce katetmiş bir toplum bir olabilir mi? Ama bir üçyüz yıl önce geçmeli diye bir beklenti içine giremeyiz. Öyle bir şey yok artık. Yani, Türkiye de belli bir aşamaya ulaştı. Daha önceden, devletin ağızına bakan bir sınıf, bu insan haklarına sahip çıkma temayülüne girdi. Ama galiba biraz daha bekleyeceğiz.

Bir noktayı daha söylemek istiyorum. Önemli olan nokta şu. Örneğin, sistemli işkence lafı var. Sistemli işkence, esasında sanıktan delil teşkil edecek itiraf alma yönteminin sistemli bir şekilde uygulanmasını ifade etmiyor. Burada sistemli işkenceden kasıt, işkence iddiasını soruşturmakla görevli idari makamların, bunun karşısındaki tutumu.

Barçın Yinanç Hanımefendi gazeteci. Kendisi TV8 Diploması Muhabiridir.

Buyurun efendim.

*Barçın YINANÇ**

Efendim, her şeyden önce gecikmeden ötürü çok özür dileyerek başlıyorum. Türkiye’de diplomasi muhabiri olmak demek, böyle sürekli bir kısa mesafe koşuları ardı ardına koşmak gibidir. Ben, Kopenhag Zirvesi geçse de bir rahat etse derken, Irak Krizi nedeniyle, Kopenhag Zirvesi öncesini arar hale geldim.

Yaklaşık 12 yıldan beri diplomasi muhabirliği yapıyorum. Bu çerçevede, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerini izlemeye çalıştım. Sizlere, Avrupa’nın Türkiye’deki reform sürecine nasıl yaklaştığı konusunda bilgiler vermek istiyorum. Burada hedefim, kesinlikle Avrupa’nın sözcülüğünü yapmak değildir. Ama onlarda, bizdeki reform sürecinin nasıl algılandığı sizlere aktarmak istiyorum. Çünkü zaten, Türkiye’de yapılanlar ve yapılmakta olanlar, diğer panelistler tarafından sizlere aktarıldı.

Çalışmaya başladığım andan itibaren geçen 12 yıl boyunca, hükümetler her zaman Avrupa başkentlerine vaatlerde bulundular. Bu vaatler, insan haklarını düzeltme, demokratikleşmeyi güçlendirme yönündeydi ve bunların bir kısmı yerine getirilirken bir kısmının yerine getirilememesi, Avrupa’da Türkiye’ye karşı bir güvensizlik uyandırdı. Türkiye hep söz veriyor. Ancak bu sözleri yerine getirmiyor şeklinde bir güvensizlik bu.

Bunun dışında bir de, Avrupa Birliği’nde, Türkiye’de yapılan reform çalışmalarının ve reform yönünde atılan adımlarının kağıt üzerinde kaldığı ve uygulamaya geçirilmediği yönünde bir görüş oluşmuş durumda. Zaten, benden önceki panelist bu noktaya bir ölçüde değindi. Somut bir örnek vermek istiyorum. Gerçi İçişleri Bakanlığı’nı birebir ilgilendirmiyor. Ama, kamuoyunda çok tartışma yarattığı ve sizlerin de hatırlayacağı bir örnek olduğu için bunu anlatmak istiyorum.

---

* TV8 Diplomasi Muhabiri, Panelist

Avrupa Birliği'nden gelen eleştirilerden bir tanesi de, "Evet, siz yasal değişikliği yapıyorsunuz. Ama ondan sonra öyle bir süreç yaşıyor ki, bu yasal değişiklik kesinlikle uygulamaya geçmiyor." diyor.

Örneğin, azınlık vakıflarının mal edinmesiyle ilgili sürece baktığımızda, bu konuda Anayasa'da değişiklik yapıldığını görürüz. Türkiye'deki azınlıkların ve vakıflarının mal edinme hakkı böylece tanınmış oldu. Ancak ondan sonra öyle bir kanun çıktı ki, bu kanunda azınlık vakıflarının mal edinmek için Bakanlar Kurulu'ndan izin alması kaydı getirildi. Ondan sonra da öyle bir yönetmelik çıktı ki, yönetmeliğe göre, azınlık vakıfları Vakıflar Müdürlüğü'ne başvurduğunda, Vakıflar Müdürlüğü bu başvuruyu değerlendirirken, o azınlığın, edinmek istediği malın bulunduğu mahallede yeterince azınlık var mı, ona bakacak.

Şimdi, bir noktada en tepede bakıyorsunuz. Azınlık vakıfları istedikleri gibi mal edinme hakkına kavuşuyor. Ama uygulamaya bakıldığında, önce Vakıflar Müdürlüğü sonra da Bakanlar Kurulu'nu aşması lazım. Avrupalılar bu sürece bakıyorlar ve diyorlar ki, "İyi başlıyorsunuz. Ama sonuca geldiğimizde, sanki hiçbir şey olmamış hale geliyor. Azınlık vakıfları mal edinme hakkına kavuşacağına, çeşitli sınırlamalarla, mal edinmek için bin dereden su getirmek durumunda kalıyorlar. Dolayısıyla, siz yaptığınız değişiklikleri uygulamaya geçirirken, bu değişikliklerin özü kayboluyor."

Madem konumuz İçişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği'nin bu alanda en önemli şikayet konularından bir tanesi de, işkencedir. İşkence Avrupa'da yok mu? İşkence Avrupa'da da var. Yani işkencenin olmadığı bir ülke yok. Ama, batıda kanıttan şüpheliye gidilirken, maalesef Türkiye'de şüpheliden kanıta gidilmesi gibi bir yol seçiliyor. Türkiye'ye yöneltilen eleştiri ise, işkencenin caydırılmaması ve işkence suçunu işleyenlerin cezalandırılmaması. Avrupalılar diyorlar ki, "Türkiye'de işkence sistematik değil. Ama Türkiye'de işkence suçunu yapanların cezalandırılmaması sistematik. Çünkü Türkiye'de işkence suçunu yapanlar cezalandırılmıyorlar."

Burada, uluslar arası platformlarda teması olan arkadaşlar için ya da yabancılarla teması ola arkadaşlar için kullanayım. Buna, "culture of impunity" diyor. Yani, "Türkiye'de bir cezalandırmama kültürü var." diyor.

Batıda işkence suçunu işleyenler yargıya intikal ettiriliyor ve suç bireyselleştiriliyor. Biz de ise kurumsal bir koruma var. Yani, geçtiğimiz günlerde Emniyet Genel Müdür Yardımcısı, yanılmıyor-sam şöyle bir şey dedi.

“Evet. Maalesef bizde de işkence suçu işleyen polisler var. Bunlar koruk. Ama bizim bağıın koruğu.” diyor. Şimdi bir anlamda, hata yapan arkadaşlarımız var. Ama, bunlar da bizden arkadaşlar, hata yapıyorlarsa da.

İşte bunlar, Avrupa’ya çok yanlış mesajlar. O kişinin aslında söylemesi gereken, “Böyle arkadaşların aramızda yer almasından büyük utanç duyuyoruz. Kesinlikle aramızda olmaması gereken arkadaşlar bunlar.” şeklinde bir söylem olması gerekiyor diye düşünüyorum.

Türkiye’de yargıya intikal eden işkence olayı çok az. Bunun nedenlerinden bir tanesi de, yanlış söylüyorsam düzeltin lütfen, “Memurin Muhakemat Yasası” diye bir yasadır. Bu yasaya göre, kamu görevlileriyle ilgili bir soruşturma açılması gerekiyorsa , bu soruşturma açılmadan önce, memurun bir üstünden izin alınması gerekiyor. Yani, o memurun amiri ancak bir soruşturma açacak. Bu soruşturma sonucunda, “Tamam. Bu yargıya intikal edebilir.” diyecek ki, ondan sonra asıl yargı süreci başlasın. Diyelim ki, bir polis işkence yaptı. Siz önce o polisin amirine gidip diyeceksiniz ki, “Polis işkence yaptı. Ben yargılamak istiyorum.” Önce onun amiri bir soruşturma yapacak. Çoğunlukla zaten belki de amiri polise “git ve şu adamı konuşur.” diyor. Dolayısıyla, örneğin bu yasanın varlığı, Avrupa Birliği’nden gelen en önemli eleştirilerden birisi.

İkinci bir sorun, Avrupa Birliği’nden gelen diğer önemli bir eleştiri kaynağı da, işkence olayları yargıya intikal ettiğinde de sonuç alınmıyor ve çok uzun sürüyor. Bunlar genellikle zamanaşımına uğruyorlar ve yine Avrupa Birliği’nden gelen eleştirilere baktığımızda, spesifik örnek olarak, Manisa Davasını gösteriyorlar ki, şu anda Manisa Davasının zamanaşımına uğramasına üç dört ay gibi kısa bir zaman kaldı.

Niye zamanaşımına uğruyor?

Çünkü, bir şekilde, tebligat yapılamıyor. Aktif görevde olan bir polise tebligat yapılamıyor.

Örneğin, bir Süleyman Yeter davası vardır. Avrupalılar bu davayı da çok gündeme getirmişlerdir. Süleyman Yeter, işkenceyle öldürüldüğü öne sürülen bir sendikacı.

İşkenceye karşı cezazsızlık kültürünün bir diğer örneği de, bir dönem Yargıtay’da bir içtihat oluştu. İşkence suçunu işleyenlerin en az cezayı alması yönünde bir içtihat oluştu. Niye? Çünkü bunu yapan bireysel çıkarı

için değil, kamu yararına yapmış diye. Bu Yargıtay içtihadı büyük bir yüz karası diye düşünüyorum. Çünkü, işkence bir insanlık ayıbıdır. Bütün Dünya'da bir suç olarak görülür.

Mutlaka olumlu adımlar da atılıyor. Örneğin bu Yargıtay içtihadının değiştirilmesi yönünde atılmış bazı adımlar olduğunu biliyorum. Öte yandan, Memurin Muhakemat Yasasının kapsamından, işkencenin çıkarılması yönünde çalışmalar var. Onun dışında, adli kolluk kuvvetlerinin mutlaka kurulması gerekiyor. Adli kolluk sistemine geçilmesi gerekiyor. Yani, güvenlik görevlilerinin, doğrudan savcıdan emir alacağı bir sisteme geçiş çalışmalarının olduğu bildiriliyor. Kuşkusuz bunlar çok olumlu adımlar.

Bu konular tabii ki çok hassas. Canımız acıdığına tepki vereceğimiz konular. Demin bir Ümraniye sapığından bahsedildi. Eğer hakikaten benim kardeşim ya da benim çocuğum Ümraniye sapığının kurbanı olsaydı ve Ümraniye Sapığı olduğu düşünülen kişinin bir yakını polis tarafından alınsaydı, belki ben diyecektim ki, “ne yaparsanız yapın, bu kişiyi konuşturun.” Ben böyle bakınca, böyle bakıyorum.

Ama bir de şöyle bakıyorum.

Diyelim ki, Ümraniye sapığı Mehmet'ti diyelim. Ama polis Ümraniye sapığının Ahmet olduğunu düşünüyor ve Ahmet'in kardeşi olarak beni yakaladı. Haksız yere ben işkence gördüm. O zaman ne derdim? O zaman siz ne dersiniz? Haksız yere işkence görmeyi de tasvip edemezsiniz. Ayrıca, tabii ki hepimiz hissi olabiliriz. Bizler bireyleriz. Ama devletin, kamu görevlilerinin hissi davranmak gibi bir durumu olamaz diye düşünüyorum.

Söylemek istediğim, Mehmet Bey'in söyledikleriyle ilgili olarak aktarmak istediğim iki nokta daha var. Siz dediniz ki, “Toplumda yardım görmüyoruz.” Bu bence üzerinde durulması gereken ilginç bir durum. Aslında Türk toplumu, devleti çok kutsal gören bir toplumdur. Toplumda üniformalıya çok büyük saygı vardır. Eğer siz bugün toplumdaki, olması gereken desteği görmüyorsanız, tamam toplumu da eleştirelim ama, aynayı bir de kendimize yaklaştırıp, biz niye toplumu uzaklaştırdık? Acaba bir noktada toplumu kendimizden uzaklaştırdık mı? Bizim suçumuz nerede diye de bakmanız lazım. Belki de siz, yaptığınız uygulamalarla, toplumu kendinizden soğutmuş olabilirsiniz diye bir soru işaretini, tartışma açısından ortaya koymak isterim.

Basın kelimesi geçtiği için, bir de yanıt hakkımı kullanmak istiyorum. Basının eleştirilecek çok tarafı vardır. Doğrudur. İşin kuralı

gereği, iyi haber, haber değildir. Maalesef, genelde kötü haber, haber yapılır. Ama keşke, Türk basınında insan hakları ihlalleri daha fazla yer alsa. Polis yüz işi iyi yapıyorsa ve bir işi kötü yapıyorsa, o bir tanesi bile kamuoyuna gösterilsin ki, siz de daha mükemmeliyetçi bir noktaya varın diye düşünüyorum. Ben, basının insan hakları ihlallerine karşı çok duyarlı olduğunu düşünmüyorum. Demin Kızılay'daki çocuk örneğini verdiniz. Ben gene konuyu, Avrupa Birliği'nin perspektifine getirmek istiyorum.

Şimdi, şöyle bir şey tahmin edebiliyorum. Diyelim ki, Avrupa Birliği'nin bir Büyükelçiliği, onların muhatabı olan Dışişleri Bakanlığı'na gitmiştir ve ilgili daireye demiştir ki "Muazzam bir insan hakları ihlali oluyor. Çocuk alındı ve garaja kapatıldı vs.". Dışişleri Bakanlığı, bunu İçişleri Bakanlığı'na sorar. İçişleri Bakanlığı büyük ihtimalle Emniyet Genel Müdürlüğü'ne sorar. Emniyet Genel Müdürlüğü de diyor ki, "Arkadaşlarımız, o arkadaşı korumak için almışlar." Şimdi o yanıt İçişleri Bakanlığı'na, oradan Dışişleri Bakanlığı'na. Dışişleri Bakanlığı'ndan da Avrupalı diplomata geliyor. Avrupalı diplomata bu yanıt verildiğinde, siz demin nasıl tepki gösterdiyseniz, Avrupalılar da öyle tepki gösteriyor. "Bu nasıl koruma kardeşim? Adam yara bere içinde çıktı. Bizimle dalga mı geçiyorsunuz?" diyorlar.

İşte, birisi gözaltındayken ölüyor. Nasıl ölüyor? "İntihar etmiş. Kendi kafasını, kendi kendine duvara vurmuş." gibi İçişleri Bakanlığı'ndan ya da Emniyet Genel Müdürlüğü'nden yanıtlar geliyor. Dolayısıyla, Avrupa'da Türkler işkencenin üzerine gitmiyorlar şeklinde bir yaklaşım oluşuyor.

Son bir şey söyleyeceğim.

Bence demin Mehmet Bey son derece önemli noktalara temas etti. Örneğin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları'nın yayınlanması kadar doğru bir hareket görmüyorum. Ama tam kapanış sırasında öyle bir cümle duydum ki, beni çok hayal kırıklığına uğrattınız. Şöyle bir şey söylediniz. "Yani, Türkiye'de herkes Kopenhag Kriterleri'ni yerine getirdi de bir Emniyet mi kaldı?". Hayır. Bu bence yanlış bir söylem. Böyle bir söylemi lütfen kullanmayın. Çünkü böyle bir sıralama yok. Kopenhag Kriterleri'ne göre, önce A kurumu sonra B kurumu yapar gibi bir sıralama yok. Keşke bütün kurumlar birbirleriyle yarış halinde olsalar. Yani Avrupa'da, diğer aday ülkelerin kurumları birbirleriyle yarış halindedir.

